

Гришасва О. В.,
методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЙ ТОРГІВЕЛЬНОГО НАПРЯМКУ ТА БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ У ПТНЗ ОБЛАСТІ ТА ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ З ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Зміна економічної ситуації країни вимагає перебудови у системі освіти. У нових умовах ринкових відносин з'явилася потреба організації диференційованого підходу до підготовки кадрів сфери торгівлі різних рівнів кваліфікації, запровадження нових професій для задоволення потреб сучасних підприємств. Наявність у робітника декількох професій забезпечує значну мобільність, можливість зміни робочих місць, здатність швидко і адекватно реагувати на зміну попиту на ту чи іншу професію. Тобто конкурентоспроможність робітників на ринку праці визначається професійною гнучкістю, що допомагає адаптуватися до сучасних умов ринкових відносин.

Підготовка за професіями торговельного напрямку та банківського обслуговування здійснюється в 10-ти професійно-технічних навчальних закладах Дніпропетровської області II атестаційного рівня, та п'яти навчальних закладах III атестаційного рівня.

Проводиться підготовка кваліфікованих робітників за такими інтегрованими робочими навчальними планами:

- «Контролер-касир. Касир квитковий. Провідник пасажирського вагона»;
- «Контролер-касир. Продавець продовольчих товарів»;
- «Продавець продтоварів. Продавець непродтоварів»;
- «Кравець. Продавець (консультант галантерейного відділу)»;

Окрім професій, які існують в інтеграції, підготовка кваліфікованих робітників в ПТНЗ здійснюється і за однією професією: «Касир (в банку)».

У 2014-2015 навчальному році у всіх ПТНЗ розроблено робочі навчальні плани на основі державних стандартів професійно-технічної освіти.

У всіх ПТНЗ в графіках навчальних процесів інтегрованих професій спочатку учні отримують послідовно найвищу кваліфікацію базової професії, а потім оволодівають суміжною професією.

З професій торговельного напрямку підготовка молодших спеціалістів не проакредитована в жодному з 5-ти ПТНЗ III атестаційного рівня, що свідчить можливо про не всі використані резерви навчальних закладів відповідного рівня та можливість розширення спектру спеціальностей у ВПУ, що дасть змогу реально конкурувати на регіональному ринку надання освітніх послуг. Лише ЗДЦПТО користується можливістю надавати підвищений розряд з професії продавець.

Аналіз кадрового забезпечення області викладачами засвідчує, що серед 42 педагогів: 15 (28%) викладачів мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст», 3 (8%) - II категорію, 12 (17%) - I категорію, 12 (47%) - вищу категорію, з них 4

(14,6%) викладача мають педагогічні звання. Отже, освітній рівень викладачів області достатньо високий.

Професійно-практичну підготовку здійснюють 40 майстрів в/н, серед них: майстрів в/н I категорії – 4 (10), майстрів в/н II категорії – 8 (20), 28 – спеціалісти з тарифними розрядами 9,10.

Всі педагогічні працівники мають відповідну освіту, пройшли курси підвищення кваліфікації.

Одним із етапів в роботі НМЦ ПТО з визначення рівня та удосконалення педагогічної й фахової компетентності педагогічних працівників є моніторинг дійсних прогалин в знаннях педпрацівників з питань організації навчально-виробничого процесу.

В 2014-2015 н.р. проведено моніторинг дійсних знань та визначення проблем в організації навчально-виробничого процесу майстрами виробничого навчання:

Результат за діагностичними картами майстрів виробничого навчання:

№ з/п	Основні напрями навчальної діяльності	Володію питанням	Можу поділитись досвідом	Хочу познайомитись	Потрібна допомога
Навчально-методичне забезпечення та організація робочого місця майстра в/н.					
1	Сутність навчального процесу, його функції. Особливості процесу виробничого навчання.	18		12	8
2	Принципи і системи навчання; особливості їх використання в умовах профтехосвіти.	8		19	11
3	Індивідуалізація та диференціація процесу виробничого навчання.	8		15	15
4	Удосконалення навчальної програми виробничого навчання з професії.	8		22	8
5	Шляхи удосконалення форм організації праці майстра виробничого навчання: “майстер-група”, “бригада майстрів - навчальна група”, “майстер-майстерня”, “майстер-вихователь”, “майстер-викладач”.	5		30	3
		25%		51%	24%
Організація перспективного планування та здійснення освітнього процесу ПТНЗ					
6	Особливості формування в учнів трудових навичок і умінь.	17	2	11	8
7	Формування в учнів позитивних мотивів учіння.	17		11	10
8	Управління пізнавальною діяльністю учнів на уроках виробничого навчання.	14		10	14
9	Розробка навчально-програмної документації.	12		18	8
10	Розробка паспорту комплексного методичного забезпечення професії та робота із створення комплексного методичного забезпечення навчального процесу.	5		29	4
11	Підготовка майстра виробничого навчання до занять.	17		14	7
		36%	1%	41%	22%
Складання та використання дидактичних засобів навчання					
12	Використання інноваційних технологій на уроках виробничого навчання	10	1	17	10
13	Сучасні технології навчання	6		24	8

		21%	1%	54%	24%
Методика проведення уроків професійно-практичної підготовки					
14	Методи виробничого навчання.	14		12	12
15	Вибір методів і прийомів навчання під час проведення уроку виробничого навчання.	15		8	15
16	Використання міжпредметних та внутрішньоредметних зв'язків на уроках виробничого навчання.	17		9	12
17	Урок-основна форма організації навчання в ПТНЗ. Вимоги до сучасного уроку виробничого навчання.	8		21	9
18	Методика проведення вступного інструктажу.	20		15	3
19	Зміст організація і методика поточного інструктування.	18		12	8
20	Особливості заключного інструктажу.	17		12	9
21	Організація виробничої практики учнів.	14		10	14
		40%		33%	27%
Методика контрольно-корекційного етапу перевірки знань учнів					
22	Засоби активізації пізнавальної діяльності на уроках виробничого навчання.	9		10	19
23	Сучасні підходи до перевірки і оцінки навчально-виробничої діяльності учнів (знання, уміння, навички).	8		20	10
24	Методика проведення кваліфікаційної атестації учнів.	8		15	15
25	Методика розробки комплексних кваліфікаційних завдань для визначення рівня професійної підготовки майбутніх робітників.	6		12	20
26	Методика проведення перевірочних і кваліфікаційних (пробних) робіт.	11		14	13
		22%		37%	41%
Практичне використання методів виховання					
27	Мета, нагальні завдання та принципи виховання.	10	1	22	5
28	Визначення майстром виробничого навчання змісту позанавчальної роботи з навчальною групою.	9	1	25	3
29	Практичне використання методів виховання.	9		24	5
30	Володіння методикою підготовки і проведення окремих форм позанавчальної виховної роботи (бесіда, диспут, зустрічі, вечори, конференції, конкурси, вікторини тощо).	14	1	11	12
31	Планування виховної роботи майстром виробничого навчання, класним керівником.	16		14	8
		31%	1%	51%	17%
Психологічний супровід навчально-виробничого процесу					
32	Предмет і методи психології	5	1	28	4
33	Психологічні властивості особистості: - характер; - темперамент; - здібність.	7		26	5
34	Методи вивчення психологічних властивостей особистості.	4	1	30	3
35	Механізми психологічного захисту у підлітків.	2		22	14
36	Характерні поведінкові реакції старшого підліткового віку.	5		25	8
37	Роль педагога у виявленні грипу ризику та профілактики наркоманії та токсикоманії.	11		17	10
		15%	1%	65%	19%

Електронні засоби навчального призначення використовують епізодично, за потребою – 30 осіб, розробляють самостійно – 24, 28 – взагалі не використовують через відсутність досвіду і бажання.

45 % педпрацівників зазначили, що використовують у своїй роботі презентації, створені особисто, 57 % – освітні портали, 23 % – відеоматеріали з Інтернету, 12 % – спеціалізовані Web-сайти, 18 % – електронні посібники, видання.

Забезпеченість підручниками по області становить 78% (найменше в МЦППВ – 56%). Не вистачає підручників з товарознавства непродовольчих товарів, контрольно-касового обладнання та бухгалтерського обліку. Виходом з даного становища колективи ПТНЗ знайшли у передплаті фахових тематичних видань «Банківська справа», «Споживач-інфо», «Товари і ринок». Не передплачують періодику – КЦПОРКТРС, КПЛ, ЗДПЛ, ДЦПО.

З метою визначення рівня динаміки змін в підході до ведення навчально-плануючої документації педагогічними працівниками була спрямована робота щодо тематичного вивчення та аналізу навчально-плануючої документації (робочих навчальних програм). За його результатами виявлено, що з даного напрямку спрацювали всі ПТНЗ (за пропозицією замовників робітничих кадрів, відповідно до змін в організації праці на виробництві, розширенням асортименту нових товарів розроблено варіативний компонент змісту ПТО, а саме перелік додаткових навчальних тем або змісту окремих наявних тем у тематичних планах з предметів професійно-теоретичної та практичної підготовки; зміни в навчальних програмах враховані при оформленні пояснювальної записки до робочого навчального плану із зазначенням погодження на засіданні методичної комісії відповідного профілю).

Важливим етапом вивчення стану професійної підготовки робітників сфери торгівлі є аналіз організації та проведення державної кваліфікаційної атестації, яка виявляє фактичний рівень підготовки кваліфікованих робітників відповідно вимогам сучасної економіки, що є безпосереднім показником результативності роботи викладача та майстра виробничого навчання. Знання та вміння учнів на належному рівні. Якість знань в середньому по області – 82%.

Більшість педпрацівників зазначила, що кабінети, майстерні, лабораторії частково (88 %) або повністю (12 %) відповідають вимогам державних стандартів ПТО з професії. Більшість респондентів зазначили, що в навчальному закладі існує план роботи поповнення матеріально-технічного та науково-методичного забезпечення кабінету, майстерні на поточний рік (98%) та перспективний план на декілька років (23%). 95 % педпрацівників відповіли, що в їх кабінеті відсутній доступ до мережі Інтернет.

Серед нових придбань, які були зроблені для покращення навчально-методичного та матеріально технічного забезпечення процесу навчання за останні два роки, 89 % респондентів назвали навчально-методичну літературу,

обладнання, меблі, інструменти – 98% ПТНЗ, тільки ЗДПЛ не поновлював МТЗ навчально-виробничого процесу.

РІШЕННЯ НМР НМЦ ПТО

з питання «Стан організації професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій торгівельного напрямку та банківського обслуговування в ПТНЗ області та пріоритетні завдання з його удосконалення»

23.12.2014

Заслухавши та обговоривши питання стану організації професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій торгівельного напрямку та банківського обслуговування **члени ради визначили позитивні моменти:**

- 1) високий кваліфікаційний рівень викладачів;
- 2) середній рівень використання Інтернет - ресурсів педагогічними працівниками;
- 3) достатньо висока забезпеченість фаховими періодичними виданнями;
- 4) періодичне, планове поповнення МТЗ кабінетів, майстерень, лабораторій

Разом з тим визачені і проблеми:

- 1) низький кваліфікаційно-педагогічний рівень майстрів в/н;
- 2) Лише 5% кабінетів оснащені телекомунікаційними засобами і практично 33% педагогів не використовують інформаційно-комунікаційні засоби навчання при викладанні;
- 3) Низький рівень забезпечення ПТНЗ сучасною літературою;

На основі вищевикладеного та з метою поліпшення стану організації професійної підготовки кваліфікованих робітників з професій торгівельного напрямку та банківського обслуговування рекомендується:

1. Методисту Гришаєвій О.В.

- 1.1. Щорічно організовувати тренінги, семінари, вебінари для майстрів в/н з оволодіння інноваційними технологіями викладання;
- 1.2. Узагальнити та поширити кращі педагогічні досвіди – до 01.01.2016;
- 1.3. в I півріччі 2015-2016 навчального року організувати роботу творчої групи з розробки навчально-методичного комплекту з професії «Продавець продтоварів»

2. Керівникам ПТНЗ:

- 2.1. Організовувати та контролювати процес планування та паспортизації кабінетів, майстерень, лабораторій з підходом планомірного поповнення матеріально-технічної та навчально-методичної бази навчальних кабінетів;
- 2.2. По можливості забезпечувати ПТНЗ фаховими періодичними виданнями та літературою;

3. Головам методичних комісій, викладачам спецдисциплін та майстрам в/н:

3.1. На засіданнях училищних методичних комісій детально проаналізувати паспорти, плани роботи кабінетів та визначити конкретні заходи щодо покращення комплексно-методичного забезпечення;

3.2. Використовувати перспективні освітні технології навчання та виховання (проектні, інтерактивні тощо), що дозволить поглибити, оптимізувати й урізноманітнити форми та методи викладання, активізувати пізнавальну діяльність учнів, розвинути їхнє мислення та зацікавити превентивними засобами;

3.3. Систематично використовувати у процесі викладання внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки та організувати відвідування занять колегами інших ПТНЗ області.